

Kemphaanman (*Calidris pugnax*)

De foto van Henk Laverman

Elk voorjaar kijk ik vol verwachting uit naar de komst van de Kemphanen. Vooral de mannetjes trekken speciaal mijn aandacht. De vrouwtjes zijn nogal onbestemd bruin en kleiner (24 centimeter) van formaat dan de mannetjes. De reden is dat ze tijdens het broeden vooral niet moeten opvallen! Ze profiteren dan van hun schutkleur. Maar de opvallende Kemphaanman (30 centimeter) heeft altijd mijn interesse gehad. Ik herinner mij nog dat ik begin jaren tachtig, ik studeerde destijds in Groningen, met de auto regelmatig langs de Wâldwei reed en in de weilanden ernaast groepjes Kemphanen zag in de verschillende waterplassen. Het gedrag en vooral de verandering van het kleurige verenkleed tijdens de balts is spectaculair. Het hoogtepunt is wanneer de boterbloem in volle glorie bloeit, dan hebben de mannetjes Kemphanen namelijk een indrukwekkend kleurrijke kraag en prachtige oorpluimen! Als vogelfotograaf heb ik het dan ontzettend naar mijn zin en ben ik volop bezig om al dat moois vast te leggen.

Prachtig is de verandering van het verenkleed van de mannetjes Kemphanen. Veel kleuren worden geleidelijk zichtbaar, zoals oranje, zwart, wit, gestreept of bont gevlekt. Op het gezicht van de Kemphaanman komen kale wratten tot ontwikkeling. Naarmate de kraag en oorpluimen groeien, neemt ook het bijzondere gedrag van de mannetjes toe. Met name de zogenaamde 'Honkmannen' worden territoriumgevoelig. Deze 'Honkmannen' hebben ongeveer een vierkante meter territorium bepaald. Het gedrag van de 'Honkman' wordt dominant. Andere mannetjes worden uit het afgebakende gebied verjaagd of aangevallen met korte schijngevechten. Het baltsgedrag is kleurrijk en wild. Dit unieke gedrag is bedoeld om indruk te maken op de hennen. De strijd om de hennen voor zich te winnen is het uitgangspunt en zodra er wijfjes in de buurt komen, duiken de mannetjes in elkaar met de snavel plat op de grond. De hennen scharrelen tussen de hanen door en kiezen een haantje uit door met de snavel zijn opgezette kraagveren glad te strijken. De paring vindt plaats op de baltsplaats.

De 'Honkmannen' maken 85 procent van de populatie uit. Daaromheen is een aantal zogenaamde 'Satellietmannetjes' die op de gevechtsarena's proberen te paren. Juist deze 'Satellietmannetjes' worden geaccepteerd door de 'Honkmannen'. Ze hebben als showkostuum een witte kraag en oorpluimen. Om een foto van deze mannen te kunnen maken, is een enorme uitdaging. Als vogelfotograaf ben je vaak erg vroeg op pad of juist erg laat nog aan het fotograferen. De reden is simpel: het eerste uurtje en het laatste uurtje geven de beste kans op een mooi 'gouden warm zonlicht'. Dat is echter nog geen garantie dat je een mooie vogelfoto kunt maken. Je hebt sowieso te maken met de wind; die heb je het liefst in de rug, omdat de kans dan groter wordt dat de vogels naar je toekomen. De plekken

waar de vogels voorkomen, zijn ook de plaatsen waar mensen veel komen. Je moet dus geluk hebben dat je alleen met de vogels bent om zo een mooie foto te maken. Het is mij regelmatig overkomen dat ik urenlang op de grond lag om een vogel vanuit een mooi laag standpunt te fotograferen en er dan plots iemand naast me stond die me vroeg waar ik naar zat te kijken. Meestal niks meer, omdat de vogel dan allang gevlogen was. Pech dus.

In alle jaren dat ik fotografeer is er één bijzondere Kemphaanman die ik nog niet heb kunnen vastleggen op de gevoelige plaat, de zogenaamde 'Faar'. Deze Kemphaanman heeft geen kleurige kraag en oorpluimen, maar lijkt opvallend veel op een vrouwtje. Hij is een beetje groter, maar kleiner dan de 'Honkmannen' en 'Satellietmannen'. Het gedrag is opvallend. Deze Kemphaan komt ook op de toernooivelden om te paren, maar doet dat zowel met de mannetjes Kemphanen als met de vrouwtjes. Het is een zeldzame soort, slechts 1 procent van de mannetjes behoort tot deze categorie. De Friese aardappelteler en vogelkenner Joop Jukema heeft samen met Theunis Piersma, hoogleraar dierecologie, wetenschappelijk onderzoek gedaan naar dit bijzondere Kemphaangedrag. Hoewel de meeste Kemphaanmannetjes een flitsend uiterlijk hebben, lijkt deze 'Faar' dus een vrouwtje, zowel in verschijning als qua gedrag. De 'Faar' man heeft interesse in de baltsende mannetjes en paren regelmatig met ze. Stiekem paren ze ook met de vrouwtjes. Travestieten met homoseksueel gedrag dus.

*Henk Laverman
George Emersonstrjitte 17
9088 BE Wirdum
<https://www.hlfotografie.nl>*